

«Викторова а. жалпы орта білім беретін мектебі» КММ

Педагог-психологтың 2023-2024 оқу жылындағы жұмысының талдамалық
есебі

Жұмыстың мақсаты: оқу-тәрбие процесіне қатысушыларды психологиялық сүйемелдеу, оқушылардың жан-жақты психикалық дамуы мен жеке тұлға болып қалыптасуына қажетті психологиялық жағдайларды қамтамасыз ету.

Мақсат негізінде келесі міндеттер анықталды:

- Оқу үлгерімінің себептерін анықтау;
- Танымдық процестер мен қабілеттердің даму динамикасын талдау;
- Жеке даму проблемаларын талдау: конфликт, агрессивтілік, эмоционалдық проблемалар, бейімделмеу;
- 9-11 сынып оқушыларына кәсіби өзін-өзі анықтауда психологиялық қолдау және көмек көрсету;
- 9-11 сынып оқушыларын емтиханға дайындауда психологиялық қолдау және көмек көрсету;
- Білім беру үдерісіне барлық қатысушылардың психологиялық сауаттылығын арттыру.

Кәсіби мәселелерді шешу және психологиялық қызметтің негізгі мақсаттарына жету үшін келесі негізгі бағыттар бойынша жұмыстар жүргізілді:

- кеңес беру,
- диагностикалық,
- түзету және дамыту;
- білім беру,
- әдістемелік,
- кәсіптік бағдар беру.

Диагностикалық бағыт

Диагностикалық жұмыс

Жоспарланған жылдық жоспар бойынша, сонымен қатар мұғалімдердің, оқушылардың, ата-аналардың сұраныстарына сәйкес жүзеге асырылды.

- 1-сыныптар: танымдық процестерді одан әрі түзету, диагностикалау үшін бейімделу мәселелерін анықтау мақсатында.

Мен келесі әдістерді қолдандым:

«Мектеп мотивациясының деңгейін бағалауға арналған сауалнама» Н.Г. Лусканова

Тестілеу нәтижесі бойынша 1Б сыныбында дайындық деңгейі жоғары – 4 оқушы, орташа – 2, ортадан төмен – 0. Бұдан шығатыны, мектептегі оқуға дайындықтың жоғары деңгейі – 60%, ал орташа деңгей – 40%.

• 5-сыныптар: оқытудың жаңа жағдайларына бейімделу ерекшеліктерін анықтау мақсатында; мазасыздықты анықтау мақсатында; тұлғааралық қатынастарды анықтау мақсатында. Келесі әдістер қолданылды:

А) Морено социометриясы;

В) Филлипс әдісі «Мектеп мазасыздану деңгейінің диагностикасы».

Ә) «Түрлі-түсті әріптер» проективтік әдіс

Сыныптық тестілеу нәтижесі бойынша 5 «В» сыныбында (13 оқушы)

1) Мазасыздық деңгейі жоғары мектептегі жалпы мазасыздық – 23%

2) Мазасыздықтың жоғарылауымен әлеуметтік стрессті бастан кешіру 7%

3) Мазасыздықтың 7%-ға жоғарылауымен жетістікке жету қажеттілігінің бұзылуы

4) Мазасыздықтың жоғарылауымен өзін-өзі көрсетуден қорқу 46%

5) Мазасыздық деңгейі 0% білімді тестілеу жағдайынан қорқу

6) Басқалардың үмітін ақтамаудан қорқу 15%

жоғары мазасыздық 7%

7) Стресске физиологиялық төзімділігі төмен 7%

8) Мұғалімдермен қарым-қатынастағы қиындықтар мен қорқыныштар 38%

5 «б» сыныбында әр түрлі сабақтарда оқушылардың психологиялық жайлылығын анықтауды зерттеу мақсатында «Түрлі-түсті әріптер» әдісі қолданылды.

Оқушыларға 5-сыныпта оқыған пәндердің басып шығарылған тізімі бар форманы толтыру талап етілді. Пішінде әрбір тақырып бос шаршыға сәйкес келеді, ол белгілі бір сабақтағы студенттің жағдайын анықтайтын түске боялуы керек. Оқушылардың көпшілігі сабақ барысында жағымды эмоцияларды (қуат, белсенді жұмысқа ұмтылу, қарым-қатынасқа ұмтылу, сенімділік, сабырлылық) сезінеді. Студенттер әсіресе келесі сабақтарда өзін жақсы сезінеді: бейнелеу өнері, музыка, дене шынықтыру, информатика, математика, орыс тілі, әдебиет, жаратылыстану, технология. Оқушылардың аз ғана бөлігі кейбір сабақтарда қорқыныш, күйзеліс, үрей, немқұрайлылық сияқты сезімдерді бастан кешіреді.

Бұдан шығатыны, 5 «Б» сыныбында алдын алу мақсатында алаңдаушылықты жою, өзін-өзі бағалауды арттыру сабақтарын өткізу қажет.

Топтағы тұлға аралық қарым-қатынастарды зерттеу барысында 5В сыныбында «жұлдыздар» оқушылардың 16%, «артық» 32%, «қабылданған» 44%, «оқшауланған» 0% деген қорытынды жасауға болады.

Психологиялық коррекция (жеке және топтық) Коррекциялық-дамытушылықты өз жұмысымның негізгі бағыттарының бірі деп санаймын, өйткені бұл жұмыс ерекше интеллектуалдық қажеттіліктері бар балаларға танымдық белсенділіктің, қарым-қатынастың, мінез-құлықтың және эмоционалдық реакцияның жаңа әдістерін қалыптастыру арқылы психофизикалық дамудың кемшіліктерін жеңуге көмектеседі.

Барлық түзету-дамыту жұмыстары арнайы таңдалған бағдарламалардың көмегімен және мектеп бағдарламасына сәйкес психологиялық табысты даму үшін әлеуметтік-психологиялық жағдай жасауға бағытталды. Жұмыс оқушылардың жас ерекшеліктерін ескере отырып жүргізілді.

Түзету жұмысының негізгі мазмұны мыналарды қамтиды:

- оқушылардың психомоторлы және сенсорлық процестерін дамыту (1-3 сыныптар);
- әлеуметтік дағдыларды дамыту және жеке қасиеттерді түзету (1-4 сыныптар);
- оқушылардың аффективтік мінез-құлқын түзету (5, 6-9 сыныптар);
- эмоционалдық тұрақсыздықты түзету (5-сынып);

Психобілім беру. Жыл сайынғы іс-шаралар аясында ол 8-11 сыныптарға үш дәріс оқыды. «Көңіл-күйіңізге әсер етіп, оны жақсартыңыз» тақырыбында.

Мен 1-11 сыныптар арасында сынып сағатын өткіздім.

6-8 сынып оқушыларымен «Қорқытуды тоқтат» тақырыбында тренинг элементтерімен психологиялық сабақ өткіздім.

Мақсаты: Оқушыларды ұғыммен таныстыру

6-8 сынып оқушыларымен «Қорқытуды тоқтат» тақырыбында тренинг элементтерімен психологиялық сабақ өткіздім.

Мақсаты: студенттерді қорқыту түсінігімен, формаларымен және құрылымымен таныстыру; зорлық-зомбылыққа ұшыраған балаға жанашырлық пен жанашырлық сезімін дамыту; қиын жағдайдан шығудың жолдарын табу қабілетін дамыту; жауапкершілікті және қауіпсіз мінез-құлық

дағдыларын қалыптастыру, мектеп ортасында зорлық-зомбылықтың алдын алу. Сондай-ақ бар телефон сенімі туралы еске салды.

Жалпы мектептік ата-аналар жиналысында «Мектептегі психологиялық қызметтің қызметі» тақырыбында сөз сөйлеп, ата-аналарды психологиялық қызметпен таныстырып, балаларға психологиялық қолдау көрсетуге келісім қағазын алды.

Бейімделу тақырыбында 1,5 сыныптар арасында да ата-аналар жиналысын өткізіп, жиын соңында ата-аналарға парақшалар тараттым.

Жыл ішінде диагностикалық іс-шаралар жеке жұмыс түрі ретінде (танымдық қабілеттердің дамуын талдау, тұлғаның даму мәселелерін талдау, түзету-дамыту іс-әрекеті бойынша топтарды одан әрі қалыптастыру мақсатында), сонымен қатар жеке консультациялар құрамдас бөлігі ретінде ұсынылды. Кеңес беру барысында проблеманы және оның себептерін анықтау үшін диагностика жүргізілді, негізінен проекциялық әдістерді, диагностикалық сұхбаттарды және бақылауды пайдаланады.

Бірінші сынып оқушыларының алғашқы диагностикасының нәтижелері бойынша есеп құрастырылды, онда емтихан нәтижелері көрсетіледі, қорытындылар жасалып, мұғалімдерге оқуында ақауы бар балалармен жұмыс істеу бойынша ұсыныстар берілді.

Қаңтар айының соңында бірінші сынып оқушыларының бейімделу деңгейін анықтау мақсатында қайталама сауалнама жүргізілді.

Сараптама нәтижелері анықталды:

Сыныптар Жоғары деңгей Ортадан жоғары Орташа деңгей Ортадан төмен
Төмен деңгей

1 «В» 4 1 1 0 0

Бірінші сынып оқушыларының көпшілігі бейімделудің орташа деңгейін көрсетті, яғни балалар оқуды ұнатады, бірақ олар оқудың мақсаттары мен маңыздылығын толық түсінбейді; оқуға деген құштарлық: «Мен оқуым керек, оқуым керек» деген көзқараспен ауыстырылады. Мектеп оларды нақты білім мазмұнымен емес, қызықты, көңілді және балалары көп болғандықтан тартады. Балалардың көпшілігінің мектепке деген эмоционалдық қатынасы оң.

Даму деңгейі жоғары оқушылар қалыпты бейімделеді, оқудан ләззат алады және мұғалім берген барлық тапсырмаларға жауапкершілікпен қарайды. Жақсы көңіл-күй басым, эмоционалдық жағдайы қалыпты. Мұғалімге, сыныптастарына, жалпы мектепке деген көзқарас оң. Сараптама

қорытындысы бойынша хаттама құрастырылып, ата-аналар мен мұғалімдерге ұсыныстар әзірленді.

9–11 сынып оқушыларымен кәсіби өзін-өзі анықтауға және кәсіби жоспарларды қалыптастыруға дайындық дәрежесін анықтау мақсатында сауалнама жүргізілді. Зерттеу тестілеу әдісі арқылы жүргізілді. Келесі әдістер қолданылды: Климов бойынша «DDO», Кәсіптік бағдар.

Зерттеу нәтижелері 11б сынып оқушыларының 94% және 9а сынып оқушыларының 52% болашақ мамандығын таңдағанын және болашақта кім болғысы келетінін білетінін көрсетті. Бұл негізінен материалдық мүдделер саласына қатысты кәсіптер (мамандықтар): программист, IT, заңгер, қаржыгер, экономист, менеджер. Дене еңбегі және техникалық қызығушылықтар саласы: слесарь, автослесарь. Эколог, криминолог, кинолог, дизайнер, әскери қызметші мамандықтары да аталды. 11-сынып оқушыларының 6%-ы, 9-сынып оқушыларының 48%-ы еңбек әрекетінің профилі туралы түсініксіз.

11-сынып оқушыларының 74%-ы және 9-сынып оқушыларының 24%-ы жоғары оқу орнында жұмысшы мамандығын немесе мамандықты алуды жоспарлап отыр. Колледжде (техникалық училищеде) оқушылардың 16%-ы 11-сыныпта, 15%-ы 9-сыныпта оқиды.

Оқушылардың мамандық таңдауының себептері анықталды: 9-11 сынып оқушыларының көпшілігі таңдаған мамандықтары өздеріне қызықты екенін айтады – бұл 11-сынып оқушыларының 81% және 9-сынып оқушыларының 58%; онда мамандық таңдау осы мамандықтың қоғамдағы беделіне байланысты – 11-сынып оқушыларының 19%-ы және 9-сынып оқушыларының 16%-ы. Сондай-ақ 11-сынып оқушылары бұл мамандықты достары (6%) немесе ата-аналары (6%) таңдағанын көрсетті.

11-сынып оқушыларының 38%-ы мамандық таңдауда еңбек нарығындағы мамандыққа деген сұранысты басшылыққа алады, 9-сынып оқушыларының 37%-ы жақсы жалақыны басшылыққа алады, олар үшін еңбек нарығындағы сұраныс екінші орында – оқушылардың 21%-ы. 11-сынып оқушыларының 19%-ы, 9-сынып оқушыларының 5%-ы мамандығы бірнеше жылдан кейін керек болады деп есептейді.

11-сынып бітірушілердің 69 пайызы, 9-сынып бітірушілердің 16 пайызы қайда жұмыс істейтіндерін қазірдің өзінде біледі. Студенттердің 88% және 79% сәйкесінше өз мансабын жасауды армандайды.

11-сынып оқушыларының 9%-ы және 9-сынып оқушыларының 52%-ы өзінің ерекшеліктері мен мүмкіндіктеріне сәйкес кәсіптік профилін анықтау үшін кәсіптік кеңесшінің көмегіне мұқтаж.

Алынған нәтижелер бойынша келесі қорытындылар жасалды:

11-сынып оқушыларының өз мамандығы мен кәсіби таңдауы туралы түсінігі қалыптасқан. 9-сыныпта балалардың жартысына жуығы әлі де кедей

Алынған нәтижелер бойынша келесі қорытындылар жасалды:

11-сынып оқушыларының өз мамандығы мен кәсіби таңдауы туралы түсінігі қалыптасқан. 9-сыныпта балалардың жартысына жуығы әлі де өздерінің кәсіби болашағы туралы нашар түсінеді және кәсіби жоспарлары туралы айтуда екіталай. Сараптама қорытындысы бойынша хаттама құрастырылып, ата-аналар мен мұғалімдерге ұсыныстар әзірленді.

2024 жылдың наурыз айында бірінші оқу жылында оқушылардың әмбебап оқу әрекетінің қалыптасу және даму динамикасын анықтау үшін бірінші сынып оқушылары арасында сауалнама жүргізілді. Сауалнама бірінші сынып оқушыларының әмбебап оқу іс-әрекетін қалыптастыру және дамыту үдерісіндегі өзекті мәселелерді анықтау мақсатында кешенді тест түрінде өткізілді.

Мониторингтік зерттеулер бірқатар параметрлерді зерттеуге бағытталған:

1. Жеке дайындық
2. Тәрбиелік және логикалық әрекеттер
3. Нормативтік әрекеттер
4. Коммуникативтік әрекеттер

Диагностикалық зерттеу нәтижелері бойынша келесі нәтижелер алынды: бірінші сынып оқушыларының танымдық, реттеуші және коммуникативті іс-әрекеттерінің дамуының жеткілікті деңгейі бар, бұл әмбебап оқу әрекетін қалыптастырудың одан әрі негізі болып табылады.

Оқушыларға ең үлкен қиындықтар туғызатын келесі міндеттер: ақпаратты құрылымдай білу, себеп-салдар байланысын орнату; объектілерді басқа заттармен ауыстыру мүмкіндігі; логикалық байланыстар мен заңдылықтарды орнату мүмкіндігі; фрагменттік элементтерден біртұтас нысанды құра білу, оқу тапсырмасын орындау кезінде ауызша мәтінді ақпарат көзі ретінде пайдалана білу.

Диагностикалық зерттеу нәтижелері үлгі бойынша оқу әрекетін өз бетінше бақылау қабілетін, сондай-ақ бірінші сынып оқушыларының коммуникативті дағдыларын дамытуда оң динамика көрсетті. Сараптама қорытындысы бойынша хаттама құрастырылып, мұғалімдерге ұсыныстар әзірленді.

Психологиялық диагностиканы жүргізу үшін қойылған сұраныстарға сәйкес келетін диагностикалық әдістердің жеткілікті жиынтығы болды және

қиындықтарды ажыратуға және олардың себептерін анықтауға мүмкіндік берді. Бұл өз кезегінде одан әрі дамыту және кеңес беру жұмыстарын жоспарлауға, сондай-ақ қиындықтарды жеңу бойынша ұсыныстар беруге мүмкіндік берді.

Қорытынды: Жүргізілген диагностикалық жұмыстарды бағалай отырып, біз қолда бар әдістер мен біздің кәсіби біліміміз студенттерде кездесетін әртүрлі проблемалар мен бұзылуларды дәл және толық анықтауға мүмкіндік береді деп қорытынды жасауға болады.

Кеңес беру бағыты

Кеңес беру процесі әдетте екі кезеңде өтті:

а) бастапқы консультация – негізгі деректерді жинау және сұрау салуды түсіндіру;

б) қайталама консультация – диагностикалық әдістерді қолдану арқылы неғұрлым объективті ақпарат алу, мәселе бойынша одан әрі жұмыс жоспарын анықтау.

Сонымен қатар, ата-аналарға баласымен тиімді қарым-қатынас жасау және қиындықтарды жеңу бойынша ұсыныстар берілді. Кейбір жағдайларда кейінгі консультациялар бір ғана кездесумен шектеліп қалмай, жүйелі сипатқа ие болды; бұл жағдайда әңгіме барысында балалармен жұмыс істеу динамикасы талқыланып, ұсыныстар нақтыланды.

Негізгі контингентті бастауыш мектеп жасындағы балалар мен жасөспірімдер құрайтындықтан, өтініштердің көпшілігі тұлғааралық қарым-қатынас мәселелеріне байланысты.

Жалпы, барлық сұраныстарды келесідей бөлуге болады:

- құрдастарымен қарым-қатынаста қиындықтар
- эмоционалдық және мінез-құлық қиындықтары (агрессивтілік, алаңдаушылық, демонстративтілік)
- ата-ана мен бала қарым-қатынасындағы проблемалар
- кәсіби өзін-өзі анықтаудағы қиындықтар
- оқудағы қиындықтар
- топтық диагностика нәтижелері бойынша консультациялар

Кеңес беру барысында келесі міндеттер шешілді:

- сұранысты нақтылау және нақтылау;

- бұзылулардың ықтимал себептерін анықтау үшін психологиялық анамнез жинау;
- бұзылыстарды диагностикалау;
- оқушыларға, сондай-ақ мұғалімдер мен ата-аналарға тәрбие және бұзушылықтарды жою мәселелері бойынша ұсыныстар;
- сұраныс бойынша одан әрі жұмыс жоспарын құру.

Есепті кезеңде 8 жеке консультация өткізілді, оның ішінде 4-і балаларға, 3-еуі ата-аналарға, 1-і мамандарға.

Қорытынды: Жалпы алғанда, өткен кезеңде жүргізілген кеңес беру жұмысы айтарлықтай нәтижелі болды және консультациялық қызметтің барлық қажетті міндеттерін шешуге мүмкіндік берді деп санауға болады. Жеке консультациялардың басым бөлігі ҰБТ мен мемлекеттік емтихандарға дайындық, 1 және 5 сынып оқушыларының бейімделу кезеңіндегі қиындықтар, жанжал жағдайлары, «тәуекел тобындағы» балалардың отбасыларына арналды. Осылайша, психологиялық көмек көрсетілді, әр баланың жеке ерекшеліктеріне, оның нақты мүмкіндіктеріне және жалпы оның психикалық және тұлғалық дамуының бірегейлігіне бағытталған, сонымен қатар психологиялық кеңес беру арқылы білім алушыларға, олардың ата-аналарына (заңды өкілдері), педагогикалық ұжымға және оқу-тәрбие процесінің басқа қатысушыларына дамыту, тәрбиелеу және оқыту мәселелері бойынша көмек көрсетілді.